

To år etter Narvik

Taler

Arne Ording

Dato

9 juni 1942

Omstendigheter

London radio

- 1 Det tok Tyskland to måneder å erobre Norge, og det er i dag to år siden våre tropper i Nord-Norge nedla våpnene. Disse junidagene hører til de bitreste i norsk historie, og de har brent sig inn i norske sinn.
- 5 Angrepet på Norge var den store overraskelse under denne krigen både for oss og for vestmaktene, og det av mange grunner. Alle de demokratiske stater var dårlig forberedt på krig, og ikke minst vårt land. Den farligste feilberegning som demokratiene gjorde sig skyld i var at de bevisst eller ubevisst har bygget på erfaringer fra forrige verdenskrig når de forberedte sig til denne. I forrige
- 10 verdenskrig klarte vi å holde oss utenfor. Men alt den gang var det en retning blandt de tyske marineoffiserer som var imot at den tyske flåten skulde ligge innestengt i Helgelandsbukten, og efterat nazistene kom til makten i Tyskland er denne retning blitt den herskende innen den tyske flåteledelsen. Admiral Wegener har utgitt en bok hvori han hevder at den tyske flåte under forrige
- 15 verdenskrig skulde ha forsøkt å gjøre sig til herre over Danmark og Norge. Flåten var til ingen nytte så lenge den lå innestengt i tyske havner. Forsøket vilde ha vært vågelig, men var det først blitt gjennomført, vilde Tyskland ha kunnet bryte den økonomiske forbindelse mellem de nordiske land og Storbritannia, og de norske fjorder vilde ha vært ypperlige ubåtbaser.
- 20 Disse tyske teorier var lite kjent i Norge, eller man tok dem ikke alvorlig nok. Ellers vilde vår mistanke ha blitt vakt da tyskerne efterat nazismen kom til makten begynte å vise påfallende interesse for den norske kyst. Vi trodde ikke det var mulig for tyskerne å klare en invasjon sjøveien så lenge engelskmennene
- 25 var herre i Nordsjøen. Vi var ikke oppmerksomme på at den militær-tekniske utvikling hadde skapt en ny situasjon. Det skyldtes utviklingen av flyvåpenet. Det var blitt meget vanskelig for krigsskib og transportskib å ferdes innenfor

fiendtlige flys rekkevidde.

30

Det var ikke i første rekke for å sikre malmtrafikken over Narvik at tyskerne i denne krig angrep Norge, som mange har ment. Det har vist seg at tyskerne har vært i stand til å få tak i det svenske malm på annen måte. Den viktigste grunn var at den tyske krigsmakt betraktet Norge som en høire flanke i kampen om Atlanterhavet. En tysk marineoffiser har nylig utgitt en bok, "Krigsflåten erobrer Norge", hvor han uttaler: "En militær erobring av Norges fjorder betyr for kampen mot England at Atlanterhavet i motsetning til før ligger åpent for oss. Tidligere sperret De britiske øier oss ute." Sjefen for Gneisenau gir i samme bok et tydelig bilde av hvor inneklemt den tyske flåten har følt seg i Helgelandsbukten. "Det var herlig å få ferdes på det åpne hav, men hvad hjalp det når man etterpå var nødt til å gå tilbake til det gyselige, trange hullet. Aldri var noen stormakt så lite om seg når det gjaldt å sikre seg en kystlinje."

35
40

Under kampene i Norge senke de norske ubåter og torpedobåter adskillige skib, men den britiske flåten kunde ikke yde oss den hjelp som trengtes så lenge de tyske fly hadde herredømmet i luften over hele Syd-Norge. Tyskerne var i stand til å føre 200 000 mann til Norge, og dermed var felttoget avgjort. Det kunde kanskje ha vært mulig å holde Nord-Norge, men det vilde ha kostet meget både av skib, fly og materiell, og det kunde Storbritannia den gang ikke avse.

50

Tyskerne var for optimistiske når de trodde at invasjonen av Norge skulde avgjøre kampen om Atlanterhavet. Men fra den nye flåtestasjonen i Trondheim og havner i Nord-Norge kan tyske krigsskib stadig true de britiske forbindelseslinjer til Russland. Derved bindes store britiske sjøstridskrefter til disse farvann, som ellers kunde vært satt inn annetsteds.

55

Vi nordmenn var lite vant til selvstendig utenrikspolitikk. Under dansketiden blev den ledet fra København, og i alle fall i Napoleonstiden i direkte strid med norske interesser. I unionstiden med Sverige blev utenrikspolitikken ledet fra Sverige. Den gang hadde det ingen avgjørende betydning. Den skandinaviske halvøi var et fredelig hjørne, og det inntraff ingen forandring efter 1905, da Norge begynte sitt liv som selvstendig stat. Vi var opptatt av sociale og kulturelle problemer. Vi kunde i fred drive vårt byggende arbeide fordi vi lå i ly av den britiske flåten. Vi har nu lært at dette ikke lenger er tilfelle. Kampen mellem forskjellige makter, ideer og kulturer omspinner idag hele jordkloden. Norges fremtidige skjebne avhenger av mange faktorer. Men en oppgave er klar.

60

Vi må sikre oss mot et nytt tysk overfall og vi må sørge for forsvaret av vår lange kyst, selv om de allierte skulde hindre Tyskland i å bygge op noen ny flåte.

70

En kyst kan beskyttes effektivt ved kystbatterier og fly. Men erfaringen har vist at vi trenger et samarbeide som er fast organisert på forhånd. Målet for alle frie folk må være et universelt demokratisk folkeforbund som kan oprettholde freden ved hjelp av et internasjonalt politi. Men et slikt forbund skapes ikke på en dag. Mens vi venter på det, må vi søke å utbygge et politisk og militært samarbeide med de folk som har de samme idealer og de samme interesser som oss.

75

Kilde

80

20 utenrikskronikker. Oslo 1942, s. 7-8. (Denne samlingen er et illegalt stensilert hefte, "bygget på stenografiske referater av radiosendinger fra London. Den nøiaktige ordlyd kan ikke garanteres. Mulige feil og utelatelser kan skyldes vanskelige lytterforhold.")

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/to-ar-efter-narvik>

85

90

95

100

105